

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lipca 2004 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów składzie:

Przewodniczący: SSR Witold Rękosiewicz
Protokolant Monika Pałaszewska

po rozpoznaniu w dniu 21 lipca 2004 r., w Warszawie na rozprawie sprawy
z powództwa Miejskiego Rzecznika Konsumentów w T.
przeciwko Z. B. (...) .H.U. (...) z/s w G.
o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

1. Uznaje za niedozwolone i zakazuje Z. B. „Firma (...)dłowo Usługowa (...) z siedzibą w G. stosowania w umowach z konsumentami postanowień wzorca umowy o treści:

- a) „Kupującemu nie przysługuje prawo odstąpienia od zamówienia”,
- b) „Sprzedający ma prawo przekazania praw i obowiązków wynikających z niniejszego zamówienia w całości lub w części osobie trzeciej”,
- c) „Gwarancjanie objęte (...) uszkodzenia wynikające z normalnego zużycia”,
- d) „Gwarancjanie są objęte (...) wady widoczne w chwili sprzedaży”,
- e) „Sprzedający jako gwarant zastrzega sobie prawo do oceny i kwalifikacji uszkodzeń w tym stwierdzenia czy uszkodzenia podlegają naprawom gwarancyjnym”,
- f) „W sytuacjach wyjątkowych termin usunięcia wady może zostać przedłużony do 60 dni”,
- g) „ (...) jednocześnie wyklucza się niezależnie od podstaw prawnych inne roszczenia”,
- h) „Reklamacja wad ukrytych muszą być składane pisemnie w siedzibie firmy w ciągu 10 dni od daty odbioru towaru (...). Późniejsze reklamacje nie będą uznane i nie będą uwzględniane roszczenia gwarancyjne”,
- i) „Kupujący nie jest uprawniony do otrzymania odszkodowania w żadnej formie z powodu opóźnienia dostawy. Jednocześnie opóźnienie dostawy nie uprawnia kupującego do całkowitego bądź częściowego odstąpienia od zamówienia lub jego anulowania”.

2. Wpis ostateczny od pozwu ustala na kwotę 500 zł (pięćset) i nakazuje S. bowi Państwa - Kasie Sadu Okręgowego w Warszawie pobranie tej kwoty od Z. B. Firma Handlowo Usługowa (...) z siedzibą w G.,

3. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego.

SSR Witold Rękosiewicz

UZASADNIENIE

Miejski Rzecznik Konsumentów w T. wnosił o uznanie za niedozwolone i zakazanie stosowania w umowach z konsumentami postanowień wzorca umowy używanego przez pozwanego Z. B. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą (...) z siedzibą w G.. Powód zakwestionował następujące postanowienia wzorca umowy:

- a) „Kupującemu nie przysługuje prawo odstąpienia od zamówienia”,
- b) „Sprzedający ma prawo przekazania praw i obowiązków wynikających z niniejszego zamówienia w całości lub w części osobie trzeciej”,
- c) „Gwarancje objęte (...) uszkodzenia wynikające z normalnego zużycia”,
- d) „Gwarancją nie są objęte (...) wady widoczne w chwili sprzedaży”,
- e) „Sprzedający jako gwarant zastrzega sobie prawo do oceny i kwalifikacji uszkodzeń w tym stwierdzenia czy uszkodzenia podlegają naprawom gwarancyjnym”,
- f) „W sytuacjach wyjątkowych termin usunięcia wady może zostać przedłużony do 60 dni”,
- g) „ (...) jednocześnie wyklucza się niezależnie od podstaw prawnych inne roszczenia”,
- h) „Reklamacja wad ukrytych muszą być składane pisemnie w siedzibie firmy w ciągu 10 dni od daty odbioru towaru (...). Późniejsze reklamacje nie będą uznane i nie będą uwzględniane roszczenia gwarancyjne”, i) „Kupujący nie jest uprawniony do otrzymania odszkodowania w żadnej formie z powodu opóźnienia dostawy. Jednocześnie opóźnienie dostawy nie uprawnia kupującego do całkowitego bądź częściowego odstąpienia od zamówienia lub jego anulowania”. Zdaniem powoda stosowany przez pozwanego wzór umowy zawiera postanowienia, które kształtują w sposób niekorzystny i niezgodny z obowiązującymi przepisami sytuację konsumenta jako strony umowy zawartej w oparciu o postanowienia jednostronne utworzonego wzorca umowy.

W rezultacie postanowienia zakwestionowanego wzorca umowy kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy co uzasadnia zakazanie stosowania tych postanowień jako noszących znamiona klauzuli niedozwolonej.

Zdaniem powoda zapis umowy o brzmieniu : „kupującemu nie przysługuje prawo odstąpienia od zamówienia” jest postanowieniem rażąco naruszającym równość stron umowy szczególnie gdy w innym zdaniu wzorca prawo do odstąpienia zagwarantowane zostało pozwanemu. Stanowi to rażącą dyskryminację konsumenta w ramach stosunku prawnego naruszającą art. 385³ pkt 14 k.c. Również zapis „Sprzedający ma prawo przekazania praw i obowiązków wynikających z niniejszego zamówienia w całości lub w części osobie trzeciej” jest zdaniem powoda naruszeniem zasady równości stron oraz pozostaje w sprzeczności z art. 519 k.c. nakładającym na dłużnika obowiązek uzyskania zgody wierzyciela na przekazanie zobowiązania osobie trzeciej. Jest więc w myśl art. 385³ pkt 5 k.c. niedozwolonym postanowieniem umownym.

Postanowienia wzorca umownego zawarte w części zatytułowanej „Karta Gwarancyjna” w brzmieniu: „Gwarancją nie są objęte uszkodzenia wynikające z normalnego zużycia”, „Gwarancją nie są objęte wady widoczne w chwili sprzedaży” i „Sprzedający jako gwarant zastrzega sobie prawo do oceny i kwalifikacji uszkodzeń, w tym stwierdzenia czy uszkodzenia podlegają naprawom gwarancyjnym” stanowią zdaniem powoda niedozwolone postanowienia umowne w art. 385³ pkt 8 k.c.

Natomiast zapis wzorca w brzmieniu „W sytuacjach wyjątkowych termin usunięcia wady może zostać przedłużony do 60 dni” stanowi w ocenie powoda określone w art. 385³ pkt 9 k.c. niedozwolone postanowienie umowne przyznające kontrahentowi konsumenta uprawnienia do dokonywania wiążącej interpretacji umowy.

Za niedozwolone postanowienia umowne wyłączające lub istotnie ograniczające odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 385³ pkt 2 k.c.) należy zdaniem powoda uznać także następujące postanowienia wzorca: „...jednocześnie wyklucza się niezależnie od podstaw prawnych inne roszczenia”, „reklamacje wad ukrytych muszą być składane w siedzibie firmy w ciągu 10 dni od daty odbioru”, oraz „kupujący nie jest uprawniony do otrzymania odszkodowania w żadnej formie z powodu opóźnienia dostawy. Jednocześnie opóźnienie dostawy nie uprawnia kupującego do całkowitego lub częściowego odstąpienia od zamówienia lub jego anulowania”.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania. Uznał, że zarzuty powoda co do większości zakwestionowanych zapisów jako sprzecznych z dobrymi obyczajami i rażąco naruszających interesy konsumentów są nietrafne. Swoje stanowisko uzasadnił tym, że kupujący zawierając umowę podpisuje zawarte we wzorcu oświadczenie, iż akceptuje warunki umowy. Zdaniem pozwanego złożenie takiego oświadczenia przez konsumenta przy Zawieraniu umowy z jednoczesnym doręczeniem wzorca umowy wiąże konsumenta w świetle art. 384 § 1 k.c. Kupujący przystępuje do umowy i akceptuje zawarte w niej warunki dobrowolnie. W tej sytuacji działanie pozwanego nie może być uznane za niezgodne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumentów.

Odnosnie zapisu wykluczającego, niezależnie od podstaw prawnych, inne roszczenia konsumentów pozwany przyznał, że jest on sprzeczny z ustawą z dnia 27.07.2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 141, poz. 1176/ i postanowieniami karty gwarancyjnej. Uznał za oczywiste, że kupujący określa formę składania reklamacji a termin jej złożenia należy liczyć od daty ujawnienia wady w okresie gwarancji. Nie przedstawił jednak projektu zmodyfikowanego w tym zakresie wzorca umowy ani nie powiadomił o wprowadzeniu takich zmian w umowach używanych w stosunkach z konsumentami.

Ustosunkowując się do odpowiedzi na pozew pismem z dnia 11.09.2003 r. powód zarzucił nieuwzględnienie przez pozwanego przepisów art. 384 § 1 i 2 k.c., art. 385 § 1 k.c., art. 385¹ § 1 i § 2 k.c., art. 385³ k.c. oraz 385⁴ k.c. lub zastosowanie nieprawidłowej wykładni tych przepisów, których celem jest ochrona konsumenta jako słabszej strony gry rynkowej. Jednocześnie powód uzupełnił swoje stanowisko przedstawione w uzasadnieniu pozwu co do kolejnych zarzutów i podtrzymał w całości żądanie pozwu.

Sąd Ochrony konkurencji i Konsumentów ustalił co następuje: Bezsprzeczne w sprawie jest, że stosowany przez pozwanego w obrocie z konsumentami wzorec umowy o dostawę okien wraz z montażem zawiera postanowienia, które zostały zakwestionowane przez powoda. Używany przez pozwanego wzorec składa się z części określających postanowienia ogólne wzorca, warunki gwarancyjne, zasady składania reklamacji oraz zasady obowiązujące przy dostawie i odbiorze towaru. Wraz z dostawą towaru konsumentowi przedstawiany jest do podpisu wzorec umowy, który zawiera potwierdzenie odbioru przedmiotu umowy bez zastrzeżeń co do uszkodzeń technicznych oraz oświadczenie o przyjęciu warunków gwarancji. Kupujący podpisując przedstawione oświadczenia nie ma żadnego wpływu na treść postanowień wzorca umownego regulującego wzajemne stosunki stron umowy. Treść wzorca nie jest z kupującym uzgadniana przed zawarciem umowy i nie może ulec żadnej zmianie po jej podpisaniu.

W tym stanie faktycznym Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył co następuje:

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd ocenia, czy wzorec umowy zawiera niedozwolone z mocy prawa postanowienia umowne. W myśl art. 385¹ § 1 k.c. są nimi nie uzgodnione indywidualnie z konsumentem postanowienia umowy, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumenta. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron w tym cenę lub wynagrodzenie jeżeli zostały wyrażone w sposób jednoznaczny. Nie uwzględnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść przy zawieraniu umowy konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień przyjętych z wzorca umowy, które kontrahent zaproponował konsumentowi - art. 385¹ § 3 k.c. W rezultacie takiego postępowania konsument jest związany postanowieniami wzorca umowy bez negocjacji.

Podsumowując powyższe można stwierdzić, że dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone konieczne jest stwierdzenie łącznego zaistnienia czterech podstawowych przesłanek:

- a) zawarcie umowy z konsumentem w oparciu o kwestionowane postanowienia,
- b) postanowienia umowy nie były uzgodnione indywidualnie z klientem,
- c) postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy,
- d) jednoznacznie sformułowane postanowienia nie dotyczą głównych świadczeń stron.

Dla łatwiejszej oceny typowych postanowień umownych, najczęściej spotykanych w obrocie ustawodawca sformułował przepis art. 385 k.c. zawierający katalog takich postanowień. Do uznania jednak, że konkretne postanowienie zgodne w treści z jednym z postanowień katalogu jest niedozwolonym postanowieniem umownym nie wystarczy stwierdzenie tej zgodności. Konieczne jest również stwierdzenie zgodności takiej klauzuli z przesłankami klauzuli generalnej art. 385¹ k.c. Dopiero w przypadku gdy badanie tych okoliczności da wynik pozytywny kwestionowane postanowienie wzorca może być uznane za bezskuteczne. Funkcja art. 385³ k.c. sprowadza się do ustanowienia domniemania, że klauzula umowna o określonej treści jest zakazanym postanowieniem umownym. Ma to ułatwić kontrolę konkretnych klauzul pod kątem ich abuzywności. Najpierw należy ustalić, czy klauzula mieści się na liście zawartej w art. 385 k.c. a następnie, czy jest ona niedozwolonym postanowieniem umownym w drodze badania, czy spełnione są przesłanki klauzuli generalnej art. 385¹ k.c.

Z uwagi na to, że wszystkie zakwestionowane przez powoda postanowienia wzorca umownego stosowanego przez pozwanego mają swoje odzwierciedlenie w katalogu klauzul abuzywnych art. 385³ k.c. można przyjąć domniemanie o niedozwolonym charakterze tych postanowień. Dla prawidłowej oceny zarzutów pozwu konieczne jest jednak stwierdzenie, że kwestionowane postanowienia spełniają przesłanki art. 385¹ k.c.

Nie budzi wątpliwości fakt, że kwestionowane postanowienia stanowią część wzorca stosowanego przez pozwanego przy zawieraniu umów z konsumentami. Pozwany nawet nie twierdził, że postanowienia wzorca są w jakikolwiek sposób uzgadniane indywidualnie z konsumentami. Nie budzi również

wątpliwości fakt, że kwestionowane postanowienia nie dotyczą głównych świadczeń stron umowy.

W tym stanie oceny wymaga, czy kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy. Przesłanki te muszą być spełnione jednocześnie. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są także działania, które w następstwie niewiedzy, braku doświadczenia konsumenta kształtują stosunek zobowiązaniowy w sposób asymetryczny, niezgodny z zasadą równości stron. Rażące naruszenie interesów konsumenta, to jak określa doktryna „naruszenie prywatności konsumenta, strata czasu, niewygodna, nierzetelne traktowanie” /E. Łętowska, Ustawa s. 99; Cz. Żuławska w: Komentarz 2001, s.133/

Analizując przedstawione w uzasadnieniu pozwu argumenty dotyczące poszczególnych zakwestionowanych postanowień wzorca umowy zgodzić się należy ze stanowiskiem powoda o ich abuzywności.

Postanowienia wymienione w pkt A i B pozwu naruszają zasadę równości stron umowy poprzez pozbawienie kupującego praw odstąpienia od zamówienia z jednoczesnym przyznaniem tego prawa pozwanemu wraz z możliwością przeniesienia ciężących na nim praw i obowiązków na osobę trzecią bez zgody konsumenta z naruszeniem określonej w art. 519 § 2 k.c. zasady uzyskania zgody wierzyciela (kupującego).

Postanowienia objęte punktami C, D, E i F pozwu również kształtują pozycje kupującego niewspółmiernie do pozycji kontrahenta (dostawcy), ponieważ przyznają przedsiębiorcy uprawnienia do jednostronnej oceny i decyzji o przysługujących kupującemu uprawnieniach gwarancyjnych. Jednocześnie zakwestionowane zapisy przyznają

pozwanemu prawo korzystnego dla niego kształtowania terminu usunięcia stwierdzonych wad bez sprecyzowania okoliczności uzasadniających ten stan.

Natomiast postanowienia wskazane w pkt G, H, I pozwu zmierzają do ograniczenia praw konsumenta poprzez wykluczenie uprawnień do innych roszczeń, ograniczenie terminu zgłoszenia roszczeń gwarancyjnych lub pozbawienie kupującego prawa do odszkodowania z powodu opóźnienia wykonania umowy.

Ponadto należy mieć na uwadze, że wzorzec umowy stosowany przez polewanego nie jest we właściwy sposób doręczany kupującym. Nie można bowiem uznać za prawidłowe doręczenia, które następuje w chwili zawarcia umowy i polega na wręczeniu pokwitowania dostarczenia towaru zawierającego postanowienia wzorca (por. E Łętowska, Ustawa, s. 77, Cz. Żuławska w: Komentarz 2001 s. 120). Doręczenie wzorca umowy powinno nastąpić na taki czas [przed chwilą zawarcia umowy, jaki jest potrzebny klientowi (przy uwzględnieniu zdolności przeciętnego klienta do zrozumienia i oceny treści wzorca umowy) do zapoznania się z wzorcem. Pozwany nie wykazał, że zawierający przy zastosowaniu wzorca umowę konsumenci mają jakikolwiek wpływ na treść zawartych w nim postanowień i, że są one z nimi uzgodnione.

W tym stanie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznając, że kwestionowane postanowienia wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami spełniają przesłanki klauzuli niedozwolonej (art. 383¹ § 1 k.c.) zakazał ich używania w obrocie (art. 479⁴² § 1 k.p.c.).

O wysokości wpisu od pozwu i ściągnięciu go od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa orzeczono na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 111 § 1 pkt 7 k.p.c.

O publikacji prawomocnego wyroku na koszt pozwanego w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządono w oparciu o art. 479⁴⁴ k.p.c.